

Adatvédelmi körlevél a választásokkal összefüggő adatvédelmi kérdésekről

A választási kampányidőszak a szavazás napját megelőző 50. naptól a szavazás napján a szavazás befejezéséig tart. A kampány célja a jelöltállítás, illetve a jelöltek és a pártok választási programjainak megismertetése, minden igénybe vehető eszközzel történő népszerűsítése a választók megnyerése érdekében. A jelöltek kiválasztásában és a kampányban a pártok szintén kiemelt szerepet játszanak. Támogatóik vagy megbízottaik ajánlóíveket gyűjtenek a jelöltállításához, választási gyűléseket szerveznek, propagálják a pártok programjait, plakátokat, szórólapokat terjesztenek, stb.

A választási kampányban bármely választópolgár részt vehet és szabadon népszerűsítheti a jelöltet, a jogszabályi előírásokat azonban be kell tartania. A jogszabályi előírások nem tartalmilag korlátozzák a választási kampányt, hanem eljárási garanciákkal védik mások jogait és a közérdeket.

Választási plakát (falragasz, hirdetés, felirat, szórólap, vetített kép) például engedély nélkül előállítható és általában korlátozás nélkül elhelyezhető, viszont épületek falára, kerítésre plakátot elhelyezni kizárólag a tulajdonos, a bérlő, illetve a vagyongekezelő hozzájárulásával lehet. Állami- vagy önkormányzati hatóság épületében pedig tilos plakátot elhelyezni!

Aktuális adatvédelmi módszertani körlevelünkben a választásokkal összefüggésben általában felmerülő adatvédelmi kérdésekkel foglalkozunk az alábbi, két nagyobb témakörben:

- ajánlóívek, aláírásgyűjtés az intézményekben, munkahelyen;
- kampánytevékenység, kampányfotók és videók készítése és felhasználása.

Az ajánlót, aláírásgyűjtés az intézményekben, munkahelyeken

Az ajánlóívek gyűjtésével kapcsolatos szabályokat a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: Ve.) a következők szerint rögzíti:

„123. § (1) Ajánlást a polgárok zaklatása nélkül – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – a jelölő szervezet képviselője vagy a jelöltként indulni szándékozó választópolgár, illetve annak képviselője bárhol gyűjthet.

(2) Nem gyűjthető ajánlás:

- a) az ajánlást gyűjtő és az ajánló munkahelyén munkaidejében vagy munkaviszonyból, illetve munkavégzésre irányuló más jogviszonyból fakadó munkavégzési kötelezettsége teljesítése közben,
- b) a Magyar Honvédségnél és a központi államigazgatási szerveknél szolgálati viszonyban levő személytől a szolgálati helyén vagy szolgálati feladatának teljesítése közben,
- c) tömegközlekedési eszközön,
- d) állami, helyi és nemzetiségi önkormányzati szervek hivatali helyiségében,
- e) felsőoktatási és köznevelési intézményben,
- f) egészségügyi szolgáltató helyiségében, valamint
- g) a tulajdonos előzetes, írásbeli hozzájárulásának hiányában közforgalom számára nyitva álló magánterületen.

(3) Az ajánlásért az ajánlást adó választópolgár részére előnyt adni vagy ígérni tilos. Az ajánlást adó választópolgár az ajánlásért nem kérhet előnyt, illetve nem fogadhat el előnyt vagy annak ígérését.

(4) Érvénytelen az az ajánlás, amelyet az ajánlási szabályok megsértésével gyűjtöttek.”

Nem lehet tehát ajánlószelvényt gyűjteni sem bölcsődében, óvodában vagy iskolában, sem orvosi rendelő vagy kórház várójában, sem az ajánlást gyűjtő vagy ajánló munkahelyén. Az ajánlás, így az ajánlószelvény aláírása önkéntes, így például magánszemélyek otthonában a lakó jogosult eldönteni azt is, hogy beengedi-e az ajánlást gyűjtőt.

De mi a helyzet azon – fenti jogszabályi felsorolásban külön nem nevesített – esetekben, amikor a választásra jogosult állampolgár állandó lakóhelye például egy **szociális intézményben** (pl.: idősök otthona) található?

A Ve. 123. § (2) bekezdés a) pontja kizárólag az ajánlást gyűjtő, illetve az ajánló választópolgár munkahelyén való aláírásgyűjtésre vonatkozó tilalmat tartalmaz, ebből következően az vonatkozik a jelölő szervezetek által fenntartott vagy működtetett munkahelyekre is, ha az ajánló vagy az ajánlást gyűjtő ott dolgozik. Emiatt amennyiben az intézmény lakói felé irányul a politikai kampány vagy aláírásgyűjtés ebben az esetben az intézmény munkavállalóit az nem érintheti. Ha mégis ez történik, akkor az az ajánlási szabályok megsértésével jár, s az ily módon gyűjtött ajánlások érvénytelennek minősülnek.

Az intézmény vezetője nem tilthatja meg, hogy az intézmény házirendjét betartva, a házirendben foglalt látogatási időben az ajánlást gyűjtők a választójoggal rendelkező lakókat felkeressék. A házirend be nem tartása, megsértése esetén ugyanakkor jogosult az intézményvezető a lakók nyugalma érdekében az ajánlást gyűjtőt az intézmény elhagyására felszólítani, s erről intézkedni. Tehát az ajánlást gyűjtő (vagy egyéb kampánycélú tevékenységet folytató) az intézmény területéről kitiltható, de ez nem a politikai magatartásával, hanem az intézményi szabályokkal ellentétes magatartására vezethető vissza.

Az intézményben lakó választópolgár szabadon dönthet arról, hogy fogadja-e az ajánlást gyűjtőt. **Kiemelten fontos, hogy az ajánlások gyűjtését a polgárok zaklatása nélkül szabad csak végrehajtani!** A zaklatás megítélése ugyanakkor igen szubjektív, más-más tolerancia küszöbvel rendelkeznek jellemzően az emberek, emiatt különös hangsúlyt kell fektetnie az aláírást gyűjtőnek arra, hogy erre figyelemmel végezze tevékenységét, s amikor úgy érzi, hogy kellemetlen vagy kényelmetlen már a jelenléte a választópolgárnak bármilyen ok miatt is, akkor lehetőség szerint külön felszólítás nélkül és haladéktalanul fejezze be tevékenységét és hagyja el a helyszínt. Miért fontos ez? Az ajánlást gyűjtő személye, tevékenysége, s annak választópolgárok általi megítélése egyaránt visszahat az ajánlott személyre és az esetlegesen őt támogató politikai szerveződésre, pártra. A negatív vélemény, a rossz hír pedig, mint tudjuk, nagyon gyorsan terjed.

Kampánytevékenység, kampányfotók és videók készítése és felhasználása

A Ve. 143. §-a meghatározott időben (a kampányidőszak a szavazás napját megelőző 50. naptól a szavazás napján a szavazás befejezéséig tart) és térben (a szavazóhelyiségben és közvetlen környezetében) korlátozza csupán az aktív, tevételes kampánytevékenység folytatását, így például választási gyűlés vagy egyéb kampánycélú rendezvények szervezését.

Eszerint a Ve. 143. §-ának sérelmét valósítja meg, ha bárki olyan kampányeszközökkel él, illetve a választói akarat befolyásolására alkalmas olyan tevékenységet végez, mely hallható vagy látható a szavazóhelyiségben, illetve a szavazóhelyiséget magában foglaló épületnek a szavazóhelyiség megközelítését szolgáló bejáratától számított 150 méteres távolságon belül, közterületen. A jogsértés megvalósulásának nem feltétele, hogy beazonosítható legyen, hogy a jármű vagy az eszköz, amelyből

a jogsértő tartalmat sugározzák vagy vetítik, a 150 méteres távolságon belül vagy azon kívül, közterületen helyezkedik el, valamint az sem, hogy a jogsértést elkövető személy kapcsolódik-e valamelyik jelölthöz vagy jelölő szervezethez.

További térbeli tiltások az ágazati jogszabályokban találhatók. Ilyen például, hogy a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 24. § (3) bekezdése ugyanakkor **kifejezetten megtiltja a nevelési-oktatási intézményben a politikai célú tevékenység folytatását!** A kampánytevékenység egyértelműen ide sorolható, de ez a tiltás nem csak a kampányidőszakra, hanem az egész nevelési évre vonatkozik, így például a közelmúltban oly „divatosná vált” Mikulás-napi csomagosztás is e körbe tartozik.

„A nevelési-oktatási intézmény helyiségeiben, területén párt, politikai célú mozgalom vagy párthoz kötődő szervezet nem működhet, továbbá az alatt az idő alatt, amíg az óvoda, iskola, kollégium ellátja a gyermekek, tanulók felügyeletét, párt vagy párthoz kötődő szervezettel kapcsolatba hozható politikai célú tevékenység nem folytatható.”

Kúriai döntés már született több arról, hogy még az intézmény előtti kampányolás, ajándékosztás is jogszerűtlen.

A gyermekek politikai, illetve kampánycélú „felhasználásával” kapcsolatban az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala is adott ki korábban egy közleményt, amelyben felhívta a figyelmet arra, hogy Magyarország Alaptörvénye rögzíti, hogy minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. A gyermeket főszabályként minden olyan alapjog megillet, mint bármely más embert. A gyermeket életkortól függetlenül, feltétel nélkül megilleti az egyenlő emberi méltóság, ennek értelmében a gyermek alany marad, és senki számára sem válhat eszközzé vagy tárgyá.

A hivatal kiemelte, hogy **egyetlen gyermek sem lehet pártpolitikai tevékenységnek hátttere, díszlete, népszerűségnevelő tényezője.**

A gyermekek pártpolitikai célú szerepeltetését, illetve felhasználását nem igazolja és nem is igazolhatja az önkéntesség, a beleegyezés. Önmagában a szülői hozzájárulás igénylése is jogsérelemhez vezethet, ugyanis a szülőt közvetve vagy közvetlenül a politikai nézetei, szimpátiája kifejezésére kényszerítheti, és e kényszerhelyzet elszenvedője végső soron a gyermek lesz.

Kampányfotók készítése és felhasználása

Bármilyen kép- vagy videófelvétel kizárólag akkor használható fel jogszerűen, ha az azon szereplő, felismerhető személy ehhez hozzájárulását adta. Kivételt képeznek ez alól a közszereplők, akiknek nyilvános szereplése esetén, az arról készített kép-, illetve videófelvetelek – például sajtóban történő – nyilvánosságra hozatalához nem kell a felvételt készítőnek, felhasználónak a közszereplő külön erre vonatkozó hozzájárulását beszereznie.

Amennyiben a választáson induló jelölt kampány célra kíván felhasználni bármely olyan felvételt, amelyen felismerhetők természetes személyek – történjen a felvétel készítése bárhol: akár közterületen, nyilvános rendezvényen, az adatkezelő a felvételt készítő (vagy arra pl.: egy fotósnak megbízást adó) jelölt lesz, ő köteles gondoskodni az előzetes tájékoztatásról, valamint az adatkezeléshez az érintettek hozzájárulását beszerezni (gyermekek esetében a szülő hozzájárulását, de ugye a gyermekek ilyen célú „felhasználása”, amint azt az előzőekben kifejtettük, eleve problémás, s könnyen jogsértéshez vezethet).

Az olyan személyes adatok rögzítése, amelyeken az érintett felismerhető, illetve beazonosítható, kizárólag az érintettnek az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (Info tv.) 5.§ b), illetve a GDPR 6. cikk 1. a) pontjában előírtak szerinti

önkéntes hozzájárulása esetén tehető meg, az érintettek megfelelő tájékoztatását és hozzájárulásuk beszerzését követően, amelynek megtörténtét **utólag az adatkezelőnek igazolni kell tudni, a bizonyítási teher ezügyben a felvételt készítő vagy felhasználó adatkezelőt terheli.**

A tájékoztatásnak részletesen ki kell terjedni arra, hogy ki, milyen célból és mennyi ideig végzi az adatkezelést (készíti, illetve őrzi meg a felvételt), illetve milyen médiafelületen hozza azt nyilvánosságra, továbbá az érintett jogorvoslati lehetőségeire is (hol kérheti például, hogy a róla készült felvételt töröljék).

A felvételen szereplő, felismerhető érintett, amennyiben fentiekben foglalt tájékoztatási kötelezettségnek a felvételt készítő nem tett eleget vagy nem szerezte be a hozzájárulását, s anélkül hozta nyilvánosságra a róla készült felvételt, akkor például élhet tiltakozási jogával, azaz **kérheti a felvétel eltávolítását, törlését.**

Fontos tudni, hogy abban az esetben is kérheti utólag bármikor a felvételek törlését, ha korábban ahhoz egyébként hozzájárult!

Amennyiben az adatkezelő ennek nem tesz eleget, akkor **az érintett adatvédelmi hatósági (NAIH: Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság) eljárást, bírósági, polgári peres eljárást (személyiségi jogi per) egyaránt kezdeményezhet, s ennek kapcsán sérelemdíjat (kártérítés) is követelhet.**

Nyilvános rendezvények esetén fentiekkel analóg módon előzetes tájékoztatást kell, hogy adjon a rendezvény szervezője a felvételek készítéséről és azok felhasználásának helyéről, céljáról, s az érintettek hozzájárulását is be kell szerezni (amennyiben beazonosíthatók, felismerhetők a felvételeken), mivel ellenkező esetben a felvételek felhasználása jogszerűtlen.

A rendezvény szervezője köteles tájékoztatást adni arról, hogy a rendezvényen kép- és videofelvétel készül, amelyet megtehet a rendezvény helyszínén kihelyezett adatkezelési tájékoztató formájában. Az érintettek hozzájárulása ez esetben ráutaló magatartással, a rendezvényen történő részvétellel (a területére történő belépéssel) valósul meg. Ugyanakkor ez nem fedi le például a politikus-jelölt által finanszírozott külön fotós tevékenységét, azzal a fotóst megbízó jelölt (vagy polgármester, képviselő) adatkezeléssel kapcsolatos felelőssége nem váltható ki, a külön tájékoztatás és a kifejezett hozzájárulás beszerzésének szükségessége azzal nem helyettesíthető.

Facebook közzététel

A kampánycélú felvételek közzététele manapság jellemzően a Facebook-on történik. A Facebook nem minősül sajtóterméknek, emiatt nem vonatkozik rá a sajtó törvény, viszont a GDPR és az Info tv. igen! Emellett a Facebook adatvédelmi irányelvei is, amelyek szintén biztosítják a jogszerűtlen adatkezelés elleni fellépés lehetőségét az érintettek számára.

A Facebook-nál is kezdeményezheti az érintett a jogsértő tevékenység megszüntetését, a róla készült felvétel eltávolítását. A Facebook az esetlegesen rá kiszabandó adatvédelmi bírság elkerülése érdekében a nem jogszerű tartalmakat készségesen eltávolítja az oldalakról.

Munkavégzésről készített fotók kampány célú felhasználása

A felvételek bármilyen célra kizárólag akkor használhatók fel, ha az érintett személy, aki a felvételen felismerhető, beazonosítható ebbe belegyezik, ehhez hozzájárul.

Ez független attól, hogy például egy közfoglalkoztatott vagy köztisztviselő a felvétel alanya. Nem tartozik munkaköri feladataiba a "szereplés", arra nem kötelezhető, nem minősül közszereplőnek.

Tájékoztatni kell erről előzetesen, s ha tiltakozik ez ellen, akkor nem lehet felhasználni az elkészített anyagot. Az utólagos tiltakozás jogát, lehetőségét szintén biztosítani kell, amely csak megfelelő tájékoztatás által valósítható meg.

Az érintett hozzájárulását be kell szerezni és célszerű írásban (nyilatkozat) abban az esetben is, ha beleegyezik, hogy megjelenjen a róla készült felvétel, mert az adatkezelés jogszerűségét, a hozzájárulás beszerzésének megtörténtét ebben az esetben is utólag **az adatkezelőnek kell tudni bizonyítani.**

Kép- illetve videófelvétel készítése választási irodában

A választási iroda, illetve a választási bizottságok tevékenységét a választási eljárásról szóló törvény rendezi, melyben fenti intézményeket választási szervként definiálja.

Bár a tv. 2.§.-ban alapelveként rögzíti a választási eljárás nyilvánosságát, ezt azonban sokan félreértelmezik és úgy gondolják, hogy ez minden eljárási cselekményre és tevékenységre kiterjed, viszont a törvényben ennek jól definiált, erős korlátai vannak.

A választás rendjének nyilvánosságáról szóló rendelkezések elsősorban a szavazókörök, illetve a szavazatszámoló bizottság működésére vonatkozóan nevesítenek a jelenlévők körére, illetve engedélyezett tevékenységeikre szabályokat. Ezek alapján a szavazóhelyiségben folyamatosan jelen lehetnek a bizottság tagjai, a jegyzőkönyvvezető, illetve a nemzetközi megfigyelő és kísérszemélyzete (tolmács). A szavazás megkezdésétől a munka befejezéséig jelen lehetnek a **sajtó képviselői** is és végezhetik a munkájukat azzal a megkötéssel, hogy a bizottság munkáját nem zavarhatják, nem sérthetik meg a szavazás titkosságát, a választói névjegyzékbe nem tekinthetnek be, arról fényképet vagy filmfelvételt nem készíthetnek. A sajtó munkatársai a szavazóhelyiségben nem készíthetnek riportot a választópolgárokkal sem, **fénykép- vagy videófelvételt csak az érintettek beleegyezésével készíthetnek.**

A szavazatszámolás során a szavazatszámoló bizottság, a jegyzőkönyvvezető, a médiatartalom-szolgáltató képviselője, valamint a nemzetközi megfigyelő tartózkodhat a szavazóhelyiségben.

A szavazatszámoló bizottság a jegyzőkönyveket, választási iratokat, nyomtatványokat és szavazólapokat – a szavazatszámolás befejezését és a jegyzőkönyvek kitöltését követően haladéktalanul – a helyi választási irodához szállítja, amely a szavazóköri jegyzőkönyv adattartalmát a szavazatósszesítő informatikai rendszerben rögzíti. Azaz a választás a szavazókör bezárásával nem zárul le, a helyi választási iroda, mint a választás lebonyolításában folyamatosan részt vevő választási szerv van jelen ezt követően is. **A szavazás titkosságával, rendjének biztosításával kapcsolatos, törvényben meghatározott szabályok továbbra is érvényesek, az irodára vonatkoztatva is.**

Álláspontunk szerint a nyilvánosság nem korlátlan és mindent felülíró szabály, a választás nyilvánosságára vonatkozó alapelv a szavazás folyamataira és az eredményére vonatkozik, nem a választási iroda munkatársainak személyes adataira. A helyi választási irodák működése nyilvános, döntéseiket a nyilvánosság ellenőrzése alatt hozzák, de ez nem vonatkozik arra, hogy bárki előzetes hozzájárulás nélkül az iroda helyiségébe belépjen, ott fénykép vagy videófelveleket készítsen, főleg az ott dolgozók (ez esetben érintettek) beleegyezése nélkül.

A helyi választási irodában való jelenlét az iroda vezetőjének engedélyével történhet. Az irodában tartózkodók hozzájárulásával ez esetben akár felvétel is készíthető. Az ott tartózkodókat (érintettek) ez esetben is tájékoztatni szükséges a felvétel készítésének céljáról, kezelésének körülményeiről, a jogorvoslati lehetőségeikről, stb.

Mindezek hiányában – közvetett vagy közvetlen módon – megvalósulhat adott esetben a Btk. 350. §.-ban meghatározott, a választás, népszavazás és európai polgári kezdeményezés rendje elleni bűncselekmény tényállása is, hiszen a felvétel készítése, maga a cselekmény végrehajtása okozhatja a munkavégzés megzavarását is. Ennek lehetőségét, kockázatát nyilván az adott munkafolyamat

ismeretében az iroda vezetőjének van módja megítélni, s ennek megfelelően döntenie már a belépés engedélyezéséről is.

A választás rendjét megzavaró cselekmény rendkívüli eseménynek minősül, amelyet a választási iroda vezetője jelenteni köteles a felettes szervek felé. A belépés engedélyezése ugyanakkor önmagában nem jelenti azt, hogy felvételt is készíthet a munkát végzőkről bárki, ahhoz, amint fentebb kifejtettük, az érintettek hozzájárulására is szükség van, még a sajtó hivatalos képviselője által készítendő felvétel esetében is!

Választópolgárok további személyes adatainak kezelése

Kampánytevékenységnek minősül a jelölt szervezet vagy jelölt által történő közvetlen megkeresés, amellyel kapcsolatban adatvédelmi szempontból különösen fontos a választópolgárok személyes adatainak jogszerű felhasználása.

A Ve. 149. § szerint „Választási kampányanyag a választópolgár részére közvetlen megkeresés módszerével a 89. §-ban meghatározottak figyelembevételével juttatható el azzal, hogy egyéb adatai felhasználásához – mint telefonszám, elektronikus levélcím – a kifejezett hozzájárulása szükséges.”

A választópolgárok megkereséséhez lakcímük, illetve elérhetőségi adataik rendelkezésre kell, hogy álljanak. Az adatok jogszerű forrása lehet a választópolgárok nyilvántartása, amelybe fel kell venni azokat a választójoggal rendelkező személyeket, akiknek lakóhelye a szavazókörben van.

A választás kitűzésétől a névjegyzék lezárásáig a település szavazóköri névjegyzékének a törvényben meghatározottak - a helyi választási irodában bárki megtekintheti.

A szavazóköri névjegyzék adatairól - a szavazókörbe kerülő kinyomtatott példányon kívül - másolat nem készíthető.

Ugyanakkor sem ebben, sem pedig a központi névjegyzékben nem szerepel telefonszám, email cím is csak abban az esetben, ha az állampolgár az elektronikus ügyintézés kapcsán azt megadta. Adatai hozzáférhetőségét szintén korlátozhatja az érintett, amely esetekben elérhetőségi adatai egyáltalán nem adhatók ki a központi névjegyzékből.

A telefonszám és az email cím személyes adat, azaz ezekkel kapcsolatban is be kell tartani az adatvédelmi, jogszabályi előírásokat. Az adatokat csak jogszerűen, legálisan hozzáférhető (pl.: nyilvános) forrásból, illetve az érintett önkéntes hozzájárulása alapján lehet kezelni és felhasználni kampánycélú telefonhívás vagy email megkeresés céljára. Ellenkező esetben az érintett sérelmezheti az adatkezelést, s a korábban már jelzett fórumokon (NAIH, bíróság) jogai érvényesítését kezdeményezheti.

Jelen adatvédelmi körlevelünk változtatás nélkül szabadon terjeszthető!